

דברים שנאמרו בהשקת מבחר ושירים חדשים מאת מירון ת. איזקסון
תיאטרון צוותא, תל אביב (15.6.07).

מאת

מור אלטשולר

כבוד הוא לי לברך את ידידי מירון איזקסון לרגל פרסום מבחר ושירים חדשים. מירון ואנוכי נפגשנו לראשונה בסמינריון האגדי של פרופ' יוסף בן שלמה ז"ל על תורת הרב קוק. אבל שורשינו המשותפים אינם נטועים רק בפרדס הקבלה אלא גם בפרדס ההדרים: ב 1891 נטע הד"ר מזיא, הסבא-רבא של מירון, את אחד הפרדסים הראשונים בפתח תקווה. באותה שנה עלו זקני, יצחק-זאב ומחלה אלטשולר, למושבה רחובות ואף הם נטעו פרדס. וכשם שסבי, נקדימון, היה ידיד לנשיא התאחדות האיכרים, צבי איזקסון, כך אבי, גדעון, ידיד לאלהו איזקסון, נשיא התאחדות האיכרים. והפרדס של החושחש והשמוטי, האשכולית והפומלו, הוא קרקע יניקתנו, שממנה צומחים השירים.

הקובץ מבחר ושירים אחרים הוא מעין סיכום ביניים ליצירתו של מירון, הכותב ומפרסם למעלה משלושה עשורים. לאיזקסון קול ייחודי, שאי אפשר לשבצו "באופן שרירותי במשבצת זו או אחרת במפת השירה ישראלית" כדברי דן מירון (מבחר ושירים אחרים, עמ' 292). אחד המפתחות לפענוח השירה טמון ביכולת של הקורא להמיר את המילים לקו ולצבע, ולהבין את השיר על ידי שחזור התמונה המתוארת בו. וכך, השיר "פניה היו" מעלה בזיכרון את סיפור ציור דיוקנה של גרטרוד סטיין (1874-1946): אחרי שישיבה לפני פאבלו פיקאסו עשרות פעמים, התייאש הצייר והחליט לצייר אותה מן הזיכרון. הוא צייר אישה זקנה. חבריהם טענו שאין דמיון בין הציור לבין פניה של סטיין, שהייתה אז אישה צעירה, ופיקאסו ענה: כולם חושבים שהיא אינה דומה לציור. אל דאגה, בסוף היא תיראה כמוהו.

"פניה היו" (מבחר ושירים אחרים, עמ' 194)

פניה היו לפתע אלה

שיהיו לה בעוד שנים

והיו גם אלה

שיש לה עכשיו,

כמו איש סובל

המזכיר "מתי יבוא עֶרְב"

ואין לדעת אם מתגעגע הוא לערב שהיה

או מבטל שעות עד ערב שיבוא,

ומזכיר "ב'קָר" ואינו יודע
אם לְב'קָר שהיה הוא מסגיר חייו
או שמא מבקש נפשו להסתלק
טרם אור חדש יגלה פניו.

השימוש בסינסתזיה, כלומר במיזוג של צליל ותמונה, חותר לשחזר את הסינסתזיה המפורסמת של מתן
תורה: "וכל העם רואים את הקולות". ברם, במתן תורה נאמר "לא תעשה לך פסל וכל תמונה... לא
תשתחוהו להם ולא תעבדם". (שמות כ 4) כנגד הדיבר השני עומדת משיכתו של המשורר אל תמונת
הפנים, שרטוט הפנים, יפי הפנים, כמו בשירו הנפלא: "מה קדם למה, היופי או פניך?" (מבחר ושירים
אחרים, עמ' 66), שבו טוען המשורר כי פני האישה הם שהולידו את מושג היופי, ולא להפך. לב השירה
האיזקסונית הוא אפוא המאבק בין התשוקה האלילית לפנים לבין האיסור על פסל ומסכה, שבגיניו אנו
מצווים להשתוקק לאל נטול פנים.

גם בשיר "כתמי החומר" הסינסתזיה מרכזת את המאבק בין פני האל לפני האישה. השיר נפתח בהזרה
של מעשה האומנות: ציור הוא כתם צבע על בד, הוא חומר הוא חומר הוא חומר, כמאמרה של גרטרוד
סטיין. אבל החומר אינו סתמי – הוא פניה של האהובה, הוא צחוקה "ומראה דיבורה", כמו לשונות האש
שהפכו למילים על הר סיני. "מראה דיבורה" הוא המכשול בדרך לביטול החומר. שהרי ביטול הפנים הוא
ביטול היופי. וביטול היופי הוא ביטול האומנות. ורק בביטול האומנות אפשר להגיע לביטול "היש",
כמצוותו של המיסטיקן הסגפן, אויב השירה, היושב בראשו של המשורר:

"כתמי הח'מֶר" (מבחר ושירים אחרים, עמ' 24)

כתמי הח'מֶר –

אולי נ'אמר קרבים אנו בהם לְעָקָר
אולי נאמר לְהִקָּס הם פזורים,
יש ישלחו יד בתוך כתם הצבע
וחספוס הציור קרוב ומובן לגוף,
אחרים ירחיקו העין עד תפיסת מראה הציור
או שיטת רחובות העיר.

כך קו ח'מֶר פניך

קובע את מראה צחוקך ומראה דְבוּרְךָ
גם את מראה תנועת אכילה.

מכל מרחק של מבט יִרְאֶה כתם ח'מֶר

גם קרוב גם מרחיק מן העין,
אף פניך לבסוף נאספות להעלם
אולי אף בטלה את,
הרי נתן לומר עקר בטול הח'מר הוא פלב.

סוף